

I demokratiets tjeneste

Offentlig debatt om allmennkringkasting i Norge og Sverige

HÅKON LARSEN
hakon.larsen@sosgeo.uio.no

SERVING THE DEMOCRACY
*THE DEBATE ON PUBLIC SERVICE
BROADCASTING IN NORWAY AND
SWEDEN*

In 2006, the role of public service broadcasting (PSB) became the subject of extensive debate in Norwegian and Swedish newspapers. This article examines the situation at the time from a comparative perspective and asks what characterised the debates and which discourses on democracy were activated. Three discourses, each influenced by a theory of democracy, were predominant: The fellow citizen discourse, corresponding to a deliberative model of democracy; the pluralist discourse, corresponding to a pluralist model; and a consumer discourse, corresponding to a neo-liberal model. In

Sweden, public service is more of an issue than in Norway -- the Swedes particularly eager to preserve the enlightenment mission -- and is influenced by the fellow citizen discourse to a higher degree than in Norway. Even though the managers of Swedish national broadcasters rhetorically lean more towards the fellow citizen discourse than their Norwegian colleagues, they have to defend themselves against heavier criticism. These differences are related to the broadcaster's level of ambition (the Swedes aspire to be among the world's leading broadcasters, while the Norwegians want to be the biggest media corporation in Norway) and to the nation's historical and cultural relation to elitism and egalitarianism.

Keywords:

- democracy
- discourse
- public service broadcasting
- Norway
- Sweden

De lisensfinansierte allmennkringkasterne står overfor store utfordringer i dagens medielandskap, preget av økende interaktivitet, mediemangfold, konvergens, globalisering og digitalisering. Deres fortsatte eksistens vil avhenge av politikeres velvilje så vel som av folkets oppslutning. Den offentlige debatten omkring allmennkringkasting gir en indikasjon på kringkastingsinstitusjonenes status og legitimitet. Artikkelen handler om denne debatten i Norge og Sverige. Valget av Sverige som sammenlikningsgrunnlag skyldes landenes historiske likheter hva gjelder sosiale, politiske og kulturelle dimensjoner (Sejersted 2005; Stråth 2005), og valget av den komparative tilnærmingen et ønske om å øke forståelsen av ulike forventninger som stilles til allmennkringkastere i en periode preget av endringer og store utfordringer.¹ Jeg opererer med et «most similar systems design», hvor man antar at enheter som likner hverandre på flest mulig punkter utgjør det beste utgangspunktet for komparative analyser (Przeworski & Teune 1970:32).² Allmennkringkasteroppdragets diskursive representasjoner er gjenstand for analyse i denne artikkelen, som forholder seg til følgende problemstilling: *Hvordan og i hvilken grad diskuteres allmennkringkasting i norske og svenske aviser, og hvilke demokratidiskurser gjør seg gjeldende i diskusjonene?* Fokuset er altså på hvordan man snakker om allmennkringkasting – «A discourse is the language used in representing a given social practise from a particular point of view» (Fairclough 1995b:56) – og hvordan man relaterer *Norsk rikskringkasting* (NRK) og *Sveriges Television* (SVT) sin virksomhet til demokratiske idealer (eller demokratiteoretiske forståelser). I tillegg vil artikkelen se på omfanget av debattene i de to land i løpet av 2000-tallet.

En undersøkelse av hvordan man snakker om kringkasterne, vil gi innblikk i hvilke krav som stilles til dem. Kravene vil igjen være avledet av hvordan man tolker innholdet i allmennkringkasteroppdraget, som igjen henger sammen med hvilken demokratiforståelse man ser allmennkringkasternes virksomhet i lys av. Fokuset på demokratiforståelser skyldes at ideen om «public service broadcasting» (PSB) var

Takk til Anne Krogstad for nyttige kommentarer underveis i arbeidet med artikkelen. Jeg vil også takke Trine Syvertsen og de andre deltakerne på arbeidsgruppen «TV: institusjon, produksjon, tekst» på konferansen NordMedia 2007 i Helsinki, Anna Edin og de andre deltakerne på forskerseminaret ved Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Stockholms Universitet, Per Mangset og TFS' to anonyme konsulenter.

tuftet på demokratiske idealer, og at de ulike kringkasterne fremdeles baserer sin legitimitet på et demokratisk-normativt fundament (Lund 1996).

Min tilnærming til diskursbegrepet er basert på Norman Faircloughs (1995a; 1995b; 2007) kritiske diskursanalyse, og den dialektikken som preger forholdet mellom det diskursive og det utenom-diskursive innenfor dette teoretiske rammeverket. Fairclough skiller mellom diskursiv og sosial praksis, hvor den diskursive dreier seg om hvordan teksten produseres og konsumeres, og den sosiale om de delvis ikke-diskursive sosiale og kulturelle relasjoner og strukturer som skaper rammen for den diskursive praksisen. Jeg anser altså diskursene som både konstituert og konstituerende i deres relasjon til det utenom-diskursive (den sosiale praksis). Dette er forenelig med en abduktiv (Blaikie 1993:kap. 6) vitenskapsteoretisk tilnærming, hvor man opererer med et dialektisk forhold mellom teori og empiri.³ Sett i forhold til Faircloughs diskursperspektiv, tilsier dette at analysen av den diskursive praksisen gir innhold til empirisk genererte begreper (i dette tilfellet i form av allmennkringkasterdiskurser), og den sosiale praksisen (hvor teori er et sentralt element) bidrar med fortolkninger og kontekstualisering av analysen og begrepene fra den diskursive praksisen.

Jeg har valgt å foreta en kvalitativ analyse av artikler om allmennkringkasting i ledende norske og svenske aviser i en gitt tidsperiode (1.9.06–31.1.07), men forholder meg også til omfanget av artikler om temaet i de to land i løpet av 2000-tallet. Valget av perioden for den kvalitative analysen er foretatt etter systematiske søk i elektroniske databaser for avisartikler. Jeg vil starte med å presentere resultater fra disse søkene og se på omfanget av allmennkringkasterdebatten i de to land, for deretter å gi en presentasjon av de diskursene som har dominert debattene i den utvalgte perioden. Diskursene relateres til demokratiteoretiske perspektiver, og ulike aktørers diskursive praksis blir diskutert. Til slutt kontekstualiseres allmennkringkasteroppdragets diskursive representasjoner ved å trekke fram noen forskjeller mellom Norge og Sverige som kan tenkes å ha innflytelse på det diskursive. Hvor mye er så temaet allmennkringkasting omtalt i norske og svenske aviser?

ALLMENNKRINGKASTERDEBATTENS OMFANG

Databasesøkene er foretatt i de elektroniske fulltekstarkivene mediearkivet.no og mediearkivet.se.⁴ I det norske arkivet har søkekriteriet vært følgende: allmennkringkast* OR almenkringkast* OR allmenkringkast* OR almennkringkast* (* indikerer at alle endinger av ordet godtas, OR indikerer at minst et av ordene skal forekomme i teksten).⁵ I det svenske arkivet har jeg søkt på artikler som inneholder frasen «public service» (anførselstegnene indikerer at ordene skal komme etter hverandre i teksten).⁶

Jeg har valgt ut noen aviser fra hvert av landene med utgangspunkt i at de skal være sammenlignbare på tvers av landegrensene. Valget falt på de største hva opplag angår (avisenes rangering gjenspeiler opplagstallene):⁷

TABELL 1. *Aviser som er tatt med i databasesøkene*

Norske aviser	Svenske aviser
VG	Aftonbladet
Aftenposten	Dagens Nyheter
Dagbladet	Göteborgs-Posten
Bergens Tidende	Svenska Dagbladet
Adresseavisen	Sydsvenska Dagbladet

Aftenposten Aften og Expressen er ikke med i undersøkelsen, grunnet et ønske om å ha med både riksaviser basert i hovedstedene og regionsaviser basert i andre store byer.⁸ Dette for å øke bredden i nedslagsfeltet.

Utvalget av norske aviser inneholder regionsavisene Bergens Tidende (Bergen) og Adresseavisen (Trondheim). For Sveriges del er regionsavisene Göteborgs-Posten (Göteborg) og Sydsvenska Dagbladet (Malmö) tatt med. VG, Dagbladet og Aftonbladet er tabloidaviser, mens de andre er abonnementsaviser. Alle ti aviser kommer ut syv dager i uken. Utvalget består da i begge land av tre riksaviser basert i hovedstedene, og to regionsaviser basert i de største byene etter hovedstedene. Av de tre hovedstedsavisene er to av avisene i hvert av landene aviser som prioriterer debatt- og kulturstoff høyt (Aftenposten og Dagbladet i Norge og Svenska Dagbladet (SvD) og Dagens Nyheter (DN) i Sverige), mens den tredje er en mer «rendyrket» tabloidavis.⁹

La oss starte med å se på hvor mange treff dette søket ga i de ulike avisene for hele dette tiåret (valget falt på 15. februar siden søket i arkivene ble foretatt rundt dette tidspunktet):¹⁰

TABELL 2. *Treff i mediearkivet for 2000-tallet (15.02.2000–15.02.2007)*

Allmennkringkast* i norske aviser		«Public service» i svenske aviser	
Aftenposten	394	Svenska Dagbladet	835
Dagbladet	234	Göteborgs-Posten	642
Adresseavisen	191	Aftonbladet	561
Bergens Tidende	170	Dagens Nyheter ¹¹	510
VG	147	Sydsvenska Dagbladet	299
Totalt	1136	Totalt	2847

I denne perioden er temaet allmennkringkasting omtalt 2,5 ganger mer i de svenske avisene enn i de norske. Det årlige gjennomsnittlige antall artikler om public service mellom 2000 og 2007 i de svenske avisene sett under ett er 355,9 artikler i året, mens det i de norske har vært 142. Ut ifra et ønske om å fokusere analysen av den offentlige debatten rundt dagsaktuell problematikk, ønsket jeg å se nærmere på omfanget av debatten for 2006. Dette ga følgende resultat:

TABELL 3. *Treff i mediearkivet over et år (15.02.2006–15.02.2007)*

Allmennkringkast* i norske aviser		«Public service» i svenske aviser	
Aftenposten	38	Svenska Dagbladet	231
Dagbladet	27	Dagens Nyheter	202
Adresseavisen	19	Sydsvenskan	152
VG	18	Göteborgs-Posten	142
Bergens Tidende	12	Aftonbladet	118
Totalt	114	Totalt	845

De svenske avisene har en mye hyppigere frekvens av artikler som omhandler allmennkringkasting i dette tidsrommet: temaet er omtalt 7,4 ganger oftere i de svenske avisene. Etter å ha sett nærmere på artikler fra denne perioden, var det hensiktsmessig å foreta et utvalg for en nærmere analyse. Det viste seg at høsten og vinteren 2006–2007 var en periode med mye debatt om sentrale temaer relatert til allmennkringkasting i både Norge og Sverige. Jeg valgte å foreta en nær-

mere analyse av en femmånedperiode mellom 1.9.2006 og 31.1.2007. Søk på denne perioden gir følgende resultat:

TABELL 4. *Antall treff i perioden 01.09.2006–31.01.2007*

Norske aviser		Svenske aviser	
Aftenposten	22	Svenska Dagbladet	147
Dagbladet	14	Sydsvenskan	101
Adresseavisen	11	Dagens Nyheter	100
VG	11	Aftonbladet	85
Bergens Tidende	6	Göteborgs-Posten	55
Totalt	64	Totalt	488

Temaet er debattert 7,6 ganger mer i de svenske avisene. Temaet public service var uvanlig mye omtalt og debattert i Sverige i denne perioden: «Aldrig förr har public service debatterats så intensivt som de senaste veckorna. Plötsligt känns SVT som hela svenska folkets lilla darling» (Göteborgs-Posten 21.10.2006).¹² Forholdet mellom omfanget av artikler om allmennkringkasting i de norske og svenske avisene er allikevel svært stabilt, om vi sammenlikner perioden fra 15.2.2006 til 15.2.2007 (7,6 ganger mer i de svenske avisene) med perioden 1.9.2006 til 31.1.2007 (7,4 ganger mer i de svenske avisene).

En videre innsnevring av materialet ble foretatt gjennom å fokusere analysen rundt artikler fra de norske avisene Aftenposten og Dagbladet og de svenske avisene Dagens Nyheter (DN) og Svenska Dagbladet (SvD). Et slikt valg skyldes for det første at avisene prioriterer debatt- og kulturstoff høyt og er toneangivende i den offentlige debatten. For det andre skyldes valget at de norske avisenes politiske profil ligger tett opp til de svenske, og slik gir et godt utgangspunkt for en komparativ analyse. Aftenposten er Norges største abonnementsavis og har en liberal-konservativ profil, mens Dagbladet er Norges nest største løssalgsavis og har en sosialliberal profil. DN er Sveriges største abonnementsavis og har en sosialliberal profil, mens SvD er Sveriges tredje største abonnementsavis og har en konservativ profil (Lund 2005:12–13).

Ved å sammenlikne gjennomsnittlig antall artikler per måned for den utvalgte perioden med gjennomsnittlig antall artikler for hele året, ser vi at den aktuelle perioden representerer et tidsrom med mye

debatt både i de norske og de svenske avisene. Om vi skal holde oss til de aktuelle avisene for den kvalitative analysen, er det gjennomsnittlige antall artikler per måned for hele året 19,3 i SvD og 16,8 i DN, mot 29,4 og 20 i den aktuelle perioden. For Aftenposten var det gjennomsnittlige antall artikler per måned for hele året 3,2, mens det var 4,4 i den aktuelle perioden. For Dagbladet er forholdet 2,3 mot 2,8. Generelt er temaet allmennkringkasting omtalt 7,5 ganger mer i de to svenske avisene enn i de to norske i 2006, mot en gjennomsnittlig årlig nivåforskjell på 3,6 for perioden 2002–2006 (se tabellen i vedlegget). Det kan altså virke som om man i den svenske offentligheten er mer opptatt av å følge opp den lisensfinansierte allmennkringkasterens virksomhet enn tilfellet er i den norske offentligheten.¹³ For å undersøke dette nærmere, vil jeg nå gå over til det kvalitative innholdet i artiklene og se på hvilke temaer som ble debattert.

ALLMENNKRINGKASTERDEBATTENS INNHOLD

Innholdet i allmennkringkasteroppdraget, hvordan allmennkringkasterne kan legitimere sin virksomhet, hvorvidt de kan overleve i framtidens mediemarked og hvordan oppdraget i tilfelle skal forvaltes, er alle temaer som ble debattert i det aktuelle tidsrommet. I begge institusjonene ble det lansert og tilsatt en ny kringkastingssjef.¹⁴ Videre fikk begge tildelt konsesjon til å drive allmennkringkasting fram til 2012 fra Det norske storting (St.meld. nr. 30 (2006–2007)) og Den svenske riksdagen (Prop. 2005/2006:112), og NRK (2006) og SVT (2006a) presenterte hvert sitt strategidokument for denne perioden. Siden begge institusjonene står overfor viktige endringer (relatert til konsesjonsperiode, ny sjef og overordnet strategi), er det spesielt interessant å se på hva som kjennetegnet debattene i denne perioden. Allmennkringkasterspørsmål var i denne perioden det Lamont & Thévenot (2000:271) omtaler som et «hot area generating intense passion or disagreement». Dette gjelder spesielt for Sverige hvor man etter regjeringsskiftet i 2006 forkortet konsesjonsperioden til tre år i stedet for seks, hvilket var en utløsende faktor for denne prinsipielle debatten om allmennkringkastingens framtid.

I de svenske avisene er der totalt 247 artikler om PSB i perioden fra 1.9.2006 til 31.1.2007, hvor 147 er fra SvD og 100 fra DN. Sveriges kulturminister Cecilia Stegö Chilò stod i sentrum for mye av

debatten. Dette dreide seg om hennes manglende lisensbetaling (etter at hun ble utnevnt til kulturminister i Fredrik Reinfeldts regjering, kom det fram at hun ikke hadde betalt tv-lisens på 16 år), hennes forslag om å korte ned konsesjonsperioden fra seks år til tre år (noe som i desember 2006 ble vedtatt i Riksdagen), samt hennes avgang etter to uker som kulturminister. SVTs utnevning av Eva Hamilton som ny *värkställande direktör* (v:d), dvs. administrerende direktør, og den borgerlige koalisjonsregjeringens (Moderaterna, Folkpartiet Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna) syn på PSB var sentralt i den svenske debatten. I tillegg var det en del debatt omkring programplanleggingen til SVT og Sveriges Radio og protester mot nedleggelse av programposter. Den sterkeste av disse kom fra Ali Hamidian og hans underskriftskampanje «Inga såpor i stället för nyheter». Denne ble satt i gang for å hindre SVT i å legge ned fakta- og kulturprogrammer til fordel for underholdningsprogrammer som et ledd i deres strategi for å vinne de unges interesse. Kampanjen fikk 17 000 underskrifter, for det meste av unge folk (Expressen 16.10.2006).¹⁵ Generelt var kritikk av målgruppetenkning et sentralt tema (SVT ble mye kritisert for å satse på å nå de unge voksne, definert som aldersgruppen 20–44 i strategidokumentet (SVT 2006a)).¹⁶

Finansieringsalternativer for public service ble også et tema, etter at Folkpartiets leder Lars Leijonborg i DN den 23.01.07 presenterte hovedpunktene fra Folkpartiets mediepolitiske dokument «Frihet, mangfold och kvalitet».¹⁷ Her går partiet blant annet inn for opprettelsen av et public service fond, som et supplement til lisensen. Den etterfølgende debatten handlet mye om koalisjonsregjeringens lite enhetlige mediepolitikk. Alle disse temaene utløste til sammen en mer prinsipiell debatt om PSB som gikk under hele perioden. PSB anses generelt som et sentralt tema i den svenske avisoffentligheten, og det framstilles som ett av de mest sentrale områdene for kulturpolitikken.

I de norske avisene er det totalt 36 artikler i den aktuelle tidsperioden, 22 i Aftenposten og 14 i Dagbladet. Debatten i de norske avisene er altså av et betydelig mindre omfang. Debatten i de svenske avisene var heftig høsten 2006, men som vi har sett ved å sammenlikne omfanget over en lengre tidsperiode, har de svenske avisene generelt mange flere artikler om allmennkringkasting enn de norske.¹⁸

Sammenliknet med den svenske er den norske debatten også mindre prinsipiell, i form av at man ikke er så opptatt av å diskutere grunnlaget for PSB; hva dette innebærer generelt, og hvordan PSB kan tilpasses vår tid. Mens journalistene bruker liten plass på å kommentere allmennkringkasting på et generelt nivå, er det derimot relativt mange debattinnlegg i avisene skrevet av engasjerte seere som er misfornøyd med enkeltprogrammer, programkonsepter, den språklige eller ideologiske profilen i NRK, noe dette sitatet fra Dagbladets (21.11.2006) «Kort og godt»-spalte illustrerer: «Det er problematisk at en allmennkringkaster som finansieres av seerne domineres av standpunkter som under ti prosent av velgerne støtter». La oss nå gå over til det normative innholdet i debattene og se på hvilke demokratidiskurser som preget debattene i de to land.

DEMOKRATISKE DISKURSER OM ALLMENNKRINGKASTING

Før jeg går over til å presentere de ulike allmennkringkasterdiskursene, vil jeg gi en kort presentasjon av tre demokratiteoretiske perspektiver (som de ulike diskursenes normative fundament bygger på). Jeg har kommet fram til disse perspektivene gjennom å veksle mellom å lese avisartiklene og ulike demokratiteorier, en form for «runddans» mellom teori, metode og data (Wadel 1991:129), basert på en abduktiv (Blaikie 1993:kap. 6) strategi. At jeg har relatert den empiriske analysen til demokratiteori, skyldes som tidligere nevnt at allmennkringkasternes legitimitet baseres på et demokratisk fundament. Dette kommer blant annet til uttrykk i NRKs (2006) visjon om å tilby «Noe for alle. Alltid», og SVTs mer eksplisitte formulering omkring sitt public service-opppdrag: «SVT är en demokratisk idé» (SVT 2006b:7).

NORMATIVE DEMOKRATIPERSPEKTIVER. Alle de tre demokratiperspektivene springer ut av grunnverdiene i det liberale representative demokratiet, basert på liberalismens teorier, slik de ble utviklet under opplysningstiden. Viktige bidrag i denne teoritradisjonen er Thomas Hobbes (1968), John Locke (1963) og Jean-Jacques Rousseaus (1968) teorier om naturtilstanden og den sosiale kontrakt, og John Rawls' (1971) videreutvikling med teorien om originaltilstanden.

Den ene demokratiforståelsen som gjør seg gjeldende i allmennkringkasterdebatten, er en *neoliberal demokratiforståelse*. Sentrale teoretikere er her Robert Nozick (1974), Friedrich Hayek (1960; 1994) og Milton Friedman (1982). Man søker innenfor en slik demokratimodell å ha et så fritt marked og en så minimal stat som mulig. Nozick og Hayek har vært opptatt av å forsvare (og styrke) liberalismen og det frie marked mot en stadig intervenerende velferdsstat (Held 2006:201–09).

En annen demokratiforståelse som gjør seg gjeldende i debattene, er en *deliberativ demokratiforståelse*. Innenfor en slik forståelse framheves de raffinerte og reflekterte holdninger som det normative grunnlaget for politikkkutforming. Ifølge Claus Offe og Ulrich Preuss (1991:156–57) må en politisk mening eller beslutning møte tre kriterier for å kunne betegnes som rasjonell eller opplyst: Den må være orientert mot fakta, fremtiden og andre individer enn en selv.

En sentral teoretiker innenfor den deliberative demokratitradisjonen er Jürgen Habermas (1996; 1999). Han kaller sin versjon av det deliberative demokratiet for diskursdemokrati. I henhold til den diskursdemokratiske modell må enhver politisk beslutning, for å oppnå legitimitet, hvile på en oppslutning blant det brede lag av folket. En vel fungerende offentlighet (etter den borgerlige modell (Habermas 2002)) blir derfor grunnleggende for demokratiet. Gjennom offentligheten kan ulike grupperinger fra det sivile samfunn kommunisere sine interesser til en bredere offentlighet, og avhengig av den oppslutning de får, kan temaet bringes videre til det politiske system og ende med politiske beslutninger. Massemediene innehar en sentral posisjon i offentlighetens kommunikasjonsstruktur, og Habermas oppsummerer hvilken idé massemediene bør operere etter (inspirert av Michael Gurevitch og Jay G. Blumler (1990)) på følgende måte: «[...] the mass media ought to understand themselves as the mandatory of an enlightened public whose willingness to learn and capacity for criticism they at once presuppose, demand, and reinforce [...]» (Habermas 1996:378).

En tredje demokratiforståelse er hva vi kan kalle en *pluralistisk demokratiforståelse*. Denne kan sies å være i opposisjon til den deliberative, i hvert fall den varianten som Chantal Mouffe (2005a; 2005b; Laclau & Mouffe 2001) har utviklet. Hun har utviklet en teori om det hun kaller det radikale og pluralistiske demokratiet, hvor uenighet,

mangfold og emosjonelt engasjement blir vektlagt som sentrale verdier (i eksplisitt opposisjon til Habermas' konsensusdemokrati). En habermasiansk demokratiforståelse anerkjenner, ifølge Mouffe:

the different positions on the world, but believes if you were able to assemble all of them together, then you would be able to reconstitute some form of harmony. [...] And then there is the other pluralism, which you find in Weber or in Nietzsche. According to such a pluralism, «the people are divided». There is a division and therefore there is conflict. [...] And this is the approach to which I [Mouffe] belong (Carpentier & Cammaerts 2006:972).

Mouffe og Habermas skiller seg altså fra hverandre i deres normative vurdering av pluralisme, sett fra et demokratiperspektiv. Et annet punkt som skiller dem er deres syn på lidenskap («passion»): For Habermas hører følelser til privatsfæren, mens Mouffe er opptatt av at offentligheten skal være en arena for dissens og emosjonelt engasjement. Mouffe ser på mediens rolle på følgende måte:

Ideally, the role of the media should precisely be to contribute to the creation of agonistic¹⁹ public spaces in which there is the possibility for dissensus to be expressed or different alternatives to be put forward [...] There are always different interpretations, different aspects, and different perspectives. It is important for journalists to be able to show those differences, to make people think by themselves, and not telling them: this is what you should think (Carpentier & Cammaerts 2006:974).

Når jeg snakker om en pluralistisk demokratiforståelse, sikter jeg altså til Mouffes demokratiteori og dennes vektlegging av pluralisme.

Disse normative demokratiperspektivene har gjennomsyret debattene på ulike måter, og kommet til uttrykk i ulike varianter. Jeg vil nå gå over til å drøfte idealenes påvirkning og uttrykk gjennom empirisk genererte begreper, i form av ulike diskurser om allmennkringkasting.²⁰

ALLMENNKRINGKASTERDISKURSER. Den kvalitative innholdsanalysen har vist at det er tre diskurser som preger offentlighetens debatt om allmennkringkasting i Norge og Sverige. Diskursene er på ulike måter influert av demokratiteoriene.

Den ene diskursen er hva jeg har valgt å kalle en *konsumentdiskurs*. Innenfor en slik diskurs er man opptatt av å gi folket det de vil ha, og man ser på seerne som konsumenter. Den andre diskursen er en *medborgerdiskurs*. Hovedkjennetegnet ved en slik diskurs er at man anser PSB som en viktig institusjon i det demokratiske samfunnet, og at man ser på seerne som medborgere. Allmennkringkasterne legitimering skjer innenfor en slik diskurs i henhold til den funksjonen de fyller med hensyn til å bidra til en opplyst offentlig samtale om viktige temaer. Innenfor en konsumentdiskurs henter allmennkringkasterne derimot sin legitimitet gjennom publikums tilslutning (målt gjennom seertall). Medborgerdiskursen er i stor grad basert på den deliberative demokratiteoriens normative fundament, mens konsumentdiskursen i stor grad er basert på den neoliberale.

Relatert til mediepolitikken vil en allmennkringkasterdiskurs basert på neoliberale demokratiske verdier tilsi at en allmennkringkaster ikke skal ha en formynderrolle overfor sine seere. Dette er fordi staten, i henhold til en slik demokratimodell, bare skal sikre individenes frihet til selv å velge mellom produkter på et fritt marked (Hayek 1960; 1994; Nozick 1974). En slik logikk vil hos en allmennkringkaster lede til et fokus på seertall; om publikum ikke vil ha det vi tilbyr dem, har vi ikke lenger rett til å kreve betaling for dette produktet. En lisensfinansiert allmennkringkaster må da enten tilby produkter med stor tilslutning fra publikum, eller avvikle hele lisensfinansieringen. Flere kritikere i den svenske offentligheten hevder at SVT ligger under for en nyliberal kulturpolitikk²¹ – «I de senaste decenniernas diskussion om kulturpolitik har det förvånat mig med vilken hätskhet, närmast hat, som kulturen fått tjäna som såväl vapen som måltavla i nyliberala demagogers tankevärld» (SvD 21.11.2006).²² De baserer ofte argumentet på et økende fokus på seertall og målgruppetenkning. Kritikerne ønsker heller at allmennkringkasterne selvforståelse skal innleires i en deliberativ eller pluralistisk demokratiforståelse.

Den tredje diskursen som er til stede i allmennkringkasterdebatten er hva vi kan kalle en *pluralismediskurs*. Denne er i stor grad basert på et pluralistisk demokratiteoretisk perspektiv (inspirert av de pluralistiske aspektene ved Mouffes (2005a; 2005b; Laclau & Mouffe (2001)) demokratiteori). Innenfor denne diskursen har man ikke

ambisjoner om at allmennkringkasternes programtilbud skal være noe som skal nå ut til alle og slik ha en allmenndannende eller opplysende funksjon overfor publikum. Man anser i stedet allmennkringkasterne som en institusjon for produksjon av programmer som en mindre gruppe i samfunnet er interessert i (hvilket i hovedsak vil dreie seg om en høyt utdannet elite). Siden denne gruppen ikke er stor nok til å være en lønnsom målgruppe for de kommersielle aktørene i fjernsynsmarkedet, bør tilbudet finansieres gjennom en statlig ordning. De lisensfinansierte allmennkringkasterne anses da å skulle sikre et kvalitativt mangfold i medietilbudet.

Idealet om folkeopplysning er derimot sentralt innenfor medborgerdiskursen. Et viktig aspekt ved denne diskursen er at flest mulig skal se på de «opplysende» fakta-, nyhets-, samfunns- og kulturprogrammene. SVTs v:d, Eva Hamilton, uttrykker det på denne måten: «Hindras SVT från att göra de breda underhållande programmen riskerar våra kanaler att enbart bli en angelägenhet för de redan aktivt samhällsintresserade. Och då förlorar också våra nyheter och våra kulturprogram i kraft» (SvD 18.10.2006). Dette kan relateres til en habermasiansk deliberativ demokratiforståelse og idealet om å bringe viktig informasjon til seerne, slik at de kan delta som kritiske og selvstendige medborgere i offentligheten. PSB-institusjoner var helt fram til dereguleringen på 1980-tallet preget av en paternalistisk holdning overfor sitt publikum (Jauert & Lowe 2005:13). Men denne holdningen var motivert av et ønske om å opplyse/oppdra borgerne til selvstendig og kritisk tenkning (innenfor den nasjonale kulturens rammer), og kan slik sies å være tuftet på en deliberativ demokratiforståelse.

Både pluralismediskursen og medborgerdiskursen anser altså allmennkringkasterne som ansvarshavende for opprettholdelsen av et mangfold i fjernsynstilbudet. De skiller seg imidlertid fra hverandre ved at pluralismediskursen ser på allmennkringkasterne som tilbydere av mer eller mindre smale programmer (innenfor genrene kultur, fakta, nyheter og samfunn), mens man innenfor medborgerdiskursen i tillegg anser allmennkringkasterne som ansvarshavende for å drive folkeopplysning, i form av å bringe viktig informasjon ut til et bredt lag av folket. At man innenfor de ulike diskursene anser den potensielle målgruppen for det mangfoldige tilbudet å være av ulik kvantita-

tiv størrelse, kan i stor grad tilskrives at de hviler på ulike demokratiforståelsers normative fundament. Innenfor en pluralistisk demokratiforståelse vil ikke allmennkringkasterne bli tilskrevet noen folkeopplysningsambisjoner, da man ikke har konsensusdemokratiet som normativt ideal, et ideal som vektlegger den rasjonelle samtalen som grunnleggende for et velfungerende demokratisk samfunn. De lisensfinansierte allmennkringkasterne får innenfor en deliberativ demokratiforståelse to sentrale oppgaver: For det første skal de arbeide for å gjøre publikum i stand til å opptre som selvstendige og kritiske medborgere i den offentlige samtalen. For det andre skal de gi publikum et sett med felles referanserammer, slik at man deltar i den offentlige samtalen på likt grunnlag. Det siste aspektet henger i Skandinavia også sammen med sosialdemokratiske verdier om likhet og inklusjon. PSB-institusjonene har her spilt en viktig rolle i nasjonsbyggingsprosjektene under store deler av det tjuende århundret (Löfgren 1990), og i og med at de sosialdemokratiske partiene har stått sterkt i Skandinavia i denne perioden (Arter 1999), har dette prosjektets sosialdemokratiske verdier i stor grad influert PSB-institusjonenes virksomhet (Jauert & Lowe 2005:17; Bastiansen & Syvertsen 1996:141).

Tabell 5 oppsummerer de viktigste forskjellene mellom de tre diskursene og illustrerer de kriterier som ligger til grunn for min analyse slik den er framstilt i den resterende del av artikkelen. Sett i et historisk perspektiv kan vi si at medborgerdiskursen var dominerende i allmennkringkastingens monopolperiode, mens de to andre har fått økende innflytelse etter at monopolet opphørte på 1980-tallet.²³

TABELL 5. *Hovedkjennetegn ved de tre diskursene*

	Medborgerdiskursen	Pluralismediskursen	Konsumentdiskursen
<i>Relasjon til publikum</i>	Medborgere	Fragmentert størrelse	Konsumenter
<i>Relasjon til folkeopplysning</i>	Viktig med opplysningsprogrammer som når mange seere	Viktig med opplysningsprogrammer	Folk vet sitt eget beste
<i>Relasjon til markedet</i>	Frihet fra markedet	Kompensere for markedssvikt	PSB på markedets premisser
<i>Legitimitet</i>	Bidrag til velfungerende offentlighet	Komplettere det kommersielle medietilbudet	Høye seertall
<i>PSBs viktigste funksjon i dagens mediesituasjon</i>	Sikre troverdig informasjon	Sikre kvalitativt mangfold	Om de har en funksjon, er opp til publikum å avgjøre

LEDELSENS HYBRIDDISKURS. Tidligere kringkastingssjef John G. Bernander har vært en aktiv debattant i de norske avisene. Innleggene hans har stort sett gått på at NRK skal være til stede på alle plattformen, i form av at en oppgradering av nettsidene blir ansett som prioritert nummer én: «NRK legger seg ikke på tvers og hindrer markedet i å utvikle seg, vi bidrar tvert imot med vårt meget attraktive innhold på nye plattformer der folk er interessert i å bruke innholdet» (Aftenposten 09.11.2006). Bernander ønsker altså å tilby folk det de vil ha, der de vil ha det. Argumentasjonen for allmennkringkastingens fortsatte relevans i Norge lyder som følger: «Allmennkringkastingen har en fremtid hvis vi fortsetter å lage kvalitetsprogrammer med bred appell som folk synes det er verdt å betale lisens for.» I denne formuleringen trekker han både på en konsument- («som folk synes det er verdt å betale penger for») og en medborgerdiskurs («kvalitetsprogrammer med bred appell»). Viktigheten av å bevare en opplysningsprofil (hvilket er et sentralt aspekt ved en deliberativ demokratiforståelse som er med å konstituere medborgerdiskursens normative fundament) kombineres altså med en vektlegging av folkets oppslutning. Kombinasjonen av godt kvalitativt innhold og stor publikumsoppslutning går igjen i argumentasjonen.

I den svenske debatten fremmes det kritikk mot både den borgerlige koalisjonsregjeringen og den nye ledelsen i SVT mot det de omtaler som en nyliberal kulturpolitikk, uttrykt gjennom allmennkringkasterens økende fokus på seertall. Bernanders utsagn kan imidlertid ikke sies å være et uttrykk for en nyliberal politikk (altså en politikk influert av neolibere demokratiteorier), siden han er opptatt av å formidle kvalitetsprodukter til et bredt lag av folket. Dette kan i stedet sies å være et uttrykk for en opplysningsambisjon i klassisk public service-ånd (Jauert & Lowe 2005), tilpasset samtidens dominerende politiske ideologi.²⁴ Han fremhever viktigheten av at NRKs produksjoner skal være av høy kvalitet og nå bredt (begge sentrale verdier om vi ser medienes funksjon i lys av en habermasiansk deliberativ demokratiforståelse), samtidig som han er opptatt av kvantitative mål (seertall) på NRK publikumsoppslutning. En slik diskurs er også til stede i den svenske debatten, og da spesielt i innleggene til SVTs ledelse. Eva Hamilton skriver i et leserinnlegg:

Vi måste försvara rätten att göra en tv för den breda allmänheten. SVT ska fortsatt producera de bästa nyheterna, de mest kvalificerade dokumentärerna och såväl smala som stora kulturprogram. Men vi ska också göra den breda underhållningen. Underhållningen står för en stor del av tittandet (SvD 18.10.2006).

Allmennkringkasternes ledelse opererer i begge land innenfor en hybrid-diskurs mellom en medborger- og en konsumentdiskurs. Medborgerdiskursen kommer til uttrykk ved at de vektlegger det klassiske PSB-idealet om å nå alle med viktig informasjon. Konsumentdiskursen kommer til uttrykk ved vektingen av aspektet om å *nå alle* over aspektet om *viktig informasjon*. Det ser ut til at seeroppslutning i økende grad har blitt et mål i seg selv, uavhengig av innholdet i de programmene som har bred oppslutning. Både underholdning og informasjon er sentrale aspekter ved allmennkringkastingsvirksomheten: En allmennkringkasters tre kjerneområder er opplysning, dannelse og underholdning (Edin 1996:194). Men det ser altså ut til at underholdning i økende grad blir prioritert (på bekostning av de andre aspektene): Man beveger seg fra å se på public service som å bety i offentlighetens tjeneste til å bety i publikums tjeneste, en utvikling som har preget allmennkringkasterne siden slutten av 1980-tallet (Syvertsen 1999).

I tillegg til at en slik hybridisering dreier seg om politisk ideologi og normative demokratiidealer, vil mediernes utvikling over de siste 20 år, representert ved to epoker preget av ulike sentrale utviklingstrekk, også spille inn. Den første er sentrert rundt begynnelsen av 90-tallet, hvor de lisensfinansierte allmennkringkasterne fikk konkurranse fra reklamefinansierte allmennkringkastere; norske TV2 og svenske TV4 begynte begge sine sendinger via det analoge bakkenettet i 1992. Den andre fasen dreier seg om perioden fra slutten av nittitallet og fram til i dag. Denne har vært preget av konvergens, globalisering, digitalisering og økende interaktivitet i mediene. Begge disse epokenes utvikling på mediefeltet har ført til at allmennkringkasterne i større grad ser på sin virksomhet innenfor en kommersiell logikk: For det første har de på grunn av konkurransesituasjonen i økende grad blitt nødt til å forholde seg til seertall som en legitimeringsstrategi for lisensfinansieringen. Studier fra Norge (Syvertsen 1997), Sverige (Edin 2000) og Danmark (Søndergaard 1994) viser alle at allmennkringkasternes

programflate har nærmet seg de kommersielle fjernsynskanalenes, spesielt i «prime time». For det andre har den nye mediesituasjonen åpnet opp for nye inntjeningsmuligheter for allmennkringkasterne. Denne situasjonen har imidlertid i ulik grad ledet til en økende kommersiell tankegang hos allmennkringkasterne. Ifølge Gunn Sara Enli (2006:17) er NRK og BBC i større grad enn SVT og amerikanske PBS²⁵ preget av en kommersiell tankegang:

The British BBC and the Norwegian NRK have taken advantage of the economic possibilities in multi-platform formats, while Swedish SVT and US PBS have a more reluctant approach to commercial services. Correspondingly, the BBC and the NRK have the most advanced rhetoric about audience participation, in an attempt to legitimate their involvement in multi-platform activities.

At ledelsen i NRK og SVT begge opererer innen en hybrid-diskurs mellom medborger- og konsumentdiskursen, vil være påvirket av flere forhold. For det første kan det tenkes at de sosialdemokratiske idealer om likhet og inkludering spiller inn på det sterke ønsket om å nå alle. For det andre kan en slik logikk sies å være et resultat av klassiske public service-idealene tilpasset en nyliberal terminologi. Og for det tredje vil den økte vektleggingen av motivet om å nå alle være et resultat av økt kommersialisering, som et resultat av konkurranse fra andre kringkasterne og det siste tiårets medieutvikling.

KRITISKE RØSTER. Et viktig skille mellom Norge og Sverige er imidlertid at det er mye større motstand mot kringkasternes selvforståelse i Sverige enn det er i Norge. Både den svenske regjeringen og ledelsen i SVT har fått hard kritikk for å føre en kulturpolitikk som i for stor grad beveger seg bort fra public service-idealene og henimot en markedsliberalistisk diskurs.

Det kommersielle tänkandet driver fram en historisk kursändring i Sveriges Television. [...] Ledningen låter tittarsiffror bli utgångspunkten för vilka program vi ska göra och hur. Om vårt oberoende resulterar i att företaget beslutar sig för att sända samma sak som kommersiella bolag, vad ska vi då med oberoendet till? [...] Så förändras gradvis synen på tittarna – inte längre medborgare i första hand, utan konsumenter (DN 11.09.2006).

Denne kritikken mot SVTs ledelse ble framsatt av 45 tv-journaliser ansatt i SVT. Disse opererer innen en medborgerdiskurs i sin omtale av SVT, og stiller seg kritiske til den hybrid-diskurs som ledelsen opererer innenfor.

Kritikerne av denne (etter deres syn) uheldige utviklingen legger skylden på økt markedstenkning både i den svenske kulturpolitikken generelt og i SVTs ledelse spesielt. Ledelsen fremhever på sin side at deres strategi er basert på public service-idealene, og opererer etter følgende logikk: Fordi det er viktig å nå så mange som mulig med den informasjonen vi produserer, må vi ta i bruk nødvendige virkemidler for å få mest mulig oppmerksomhet.

Generelt er det veldig liten støtte i den svenske offentligheten for SVTs egne visjoner for fremtiden. Det kan se ut som om ledelsen i SVT har et annet syn på folkeopplysning enn offentlighetens kritikere; der man i SVT er opptatt av å blande det brede med det smale, ønsker mange av kritikerne seg en profil hvor man fokuserer mer på de smale og tunge stoffområdene (kultur, fakta, samfunn) på bekostning av det lette og brede (underholdning, drama, sport). Kritikerne ønsker en public service-kringkaster som vektet opplysning og dannelse høyere enn underholdning. De kritikerne som fremmer dette synspunktet, opererer innen en pluralistisk diskurs eller en hybrid-diskurs mellom den pluralistiske og medborgerdiskursen.

I Sverige er den pluralistiske diskursen generelt sterkere til stede i SvD enn i DN, men man er også i SvD opptatt av medborgeraspektet, og en del av kritikerne opererer innen en hybrid-diskurs mellom den pluralistiske diskursen og medborgerdiskursen. Mye av kritikken i SvD er preget av avisens konservative profil; det er mange leder- og kommentarartikler som kritiserer SVT for å være for opptatt av seertall og målgruppetenkning. Dette er ikke forenelig med pluralismediskursen som sier at SVT skal tilby det som markedet ikke tilbyr; de skal kompensere for markedssvikt, og seertall blir dermed ikke noen legitim målestokk for SVTs virksomhet. Både ledelsen i SVT og Sveriges Radio og kringkasternes strategidokumenter blir kritisert. SVT blir videre kritisert for å være for venstrevridd i sine programmer. Det rettes blant annet kritikk mot en fire timer lang sending om Fidel Castro og at man viste en episode om Che Guevara som en del av BBC-serien «Great thinkers of our time» (SvD 13.12.2006).

Den pluralistiske PSB-diskursen kan til en viss grad sies å ha en (kultur)elitistisk profil, i form av at allmennkringkasterne anses å skulle formidle et kulturelt tilbud som utgjør et alternativ til den kommersielle massekulturen.²⁶ Folkeopplysningsaspektet faller bort fra denne diskursen, siden man ikke er opptatt av å nå alle og danne befolkningen (da man ikke har bred konsensus som et mål). Den opprinnelige ideen om public service, slik den ble formulert av BBCs første sjef John Reith (1924), kan også sies å være elitistisk, da den i stor grad bygger på en paternalistisk holdning. Men som jeg tidligere har vært inne på er folkeopplysning et sentralt aspekt ved denne ideen. De eksklusjonsmekanismene som hefter ved elitebegrepet er dermed ikke til stede, da man har et ønske om å bringe hele befolkningen inn i denne (høy)kulturen. Dette ønsket har man ikke i pluralismediskursen, og det blir dermed snakk om to ulike former for elitisme: én form hvor man er opptatt av å opplyse befolkningen og danne den i «den rette» kulturen, og en annen hvor man synes det er greit å beholde denne kulturen som en eksklusiv kultur for de få.

Debattantene i den svenske offentligheten ønsker seg altså i stor grad en public service-institusjon som prioriterer kultur, nyheter og samfunnsstoff. SVT fikk mye kritikk for å nedprioritere disse stoffområdene i sin programplanlegging for 2007. Videre ble de kritisert for å være for opptatt av seertall. Felles for disse kritikkpunktene er at de tillegger public service å bety i offentlighetens tjeneste, og kritiserer SVT for å se på public service som å bety i publikums tjeneste (for en diskusjon av måter å begrepsfeste public service, se Syvertsen 1999:9–10). Man ønsker altså en allmennkringkaster som ikke beveger seg for langt bort fra folkeopplysningsidealet, og en allmennkringkaster som utgjør et klart alternativ til de kommersielle kanalene. Medborgerdiskursen (i ren og i hybrid form) preger slik i stor grad den svenske debatten, og den er mer dominerende her enn i den norske.

I de norske avisene er de demokratiske aspektene ved allmennkringkasteroppdraget lite eksplisitt debattert. Ordet demokrati er nevnt i tre artikler i Aftenposten og null i Dagbladet. To av artiklene dreier seg om NRKs ansvar for å vise uavhengige og kritiske dokumentarer, fremsatt av Nina Grünfeld m.fl. i Aftenposten den 1. og den 8. november 2006. Den tredje artikkelen er skrevet av leder i Forfat-

terforeningen Anne Otterholm i Aftenposten den 20. november 2006, hvor hun er opptatt av uavhengige kunstneres vanskeligheter med å få sine verker kjent gjennom NRK. Hun kritiserer John G. Bernander for å fokusere på utviklingen av formidlingsformer på bekostning av innholdsproduksjon og slik forsømme NRKs ansvar «som utvikler og formidler av norsk og samisk kunst og kultur» (St.meld. nr. 30 (2006–2007):152), noe som igjen peker på NRKs ansvar for å legge «avgjørende vekt på hensynet til informasjons- og ytringsfrihet og demokratiske grunnverdier» (St.meld. nr. 30 (2006–2007):152).

KULTURPOLITISK IDEOLOGI. Ifølge Fairclough (1995b:56) vitner diskursers hybridisering om sosial endring. I dette tilfellet kan det dreie seg om at ideen om PSB endres i takt med ulike politiske ideologiers dominans. I og med at nyliberalismen kan sies å være en dominerende politisk ideologi (Harvey 2005), kan allmennkringkasterdiskursen ha blitt influert av denne. Ledelsen i NRK og SVT opererer begge innen en hybrid-diskurs mellom medborger- og konsumentdiskursen i sine bidrag i den offentlige debatten. Men hos den svenske ledelsen består en større andel av den hybrid-diskursen de opererer innenfor av elementer fra medborgerdiskursen enn hva som er tilfellet for den norske. En slik forskjell blir bekreftet ved en sammenlikning av NRKs (2006) og SVTs (2006a) strategidokumenter. Der sistnevnte inneholder formuleringer som: «SVTs utbud präglas av demokratiska och humanistiska värden, folkbildningsambitioner, mångfald och kvalitet och er tillgängligt för alla oavsett förutsetningar och bakgrund» (SVT 2006a:9), inneholder NRKs (2006:11) formuleringer som: «NRKs program, tjenester og produkter skal framstå som en tydelig merkevare slik at publikum lett gjenkjenner oss».²⁷

Liknende konklusjoner blir også dratt av Tanja Storsul og Vilde Schanke Sundet (2006:256) i en studie av den politiske debatten omkring digitalisering av bakkenettet i Skandinavia: Der den norske modellen for digitalisering i hovedsak er markedsdrevet, er den svenske i større grad basert på sterk statlig styring. Dette relateres til en ulik forståelse av PSB som politisk «redskap» (policy instrument) i Norge og Sverige. Der man i Sverige forholder seg til allmennkringkasterne innenfor et kulturpolitisk rammeverk som vektlegger statlig intervensjon, er man i Norge mer opptatt av at allmennkringkasterne

skal være ledende innenfor tv-industrien. Svenskene ser på forholdet mellom allmennkringkasting og digitalisering fra et kulturelt perspektiv, mens nordmennene i større grad ser på forholdet fra et økonomisk perspektiv.²⁸

Jeg vil nå forsøke å kontekstualisere disse diskursive forskjellene mellom allmennkringkasterdebatten i Norge og Sverige. Jeg vil bevege meg fra den diskursive til den sosiale praksisen (Fairclough 1995a).

ORIENTERING OG AMBISJONSNIVÅ

Forskjellen mellom den svenske og den norske debatten, både når det gjelder omfanget, det tematiske innholdet og den diskursive praksisen, kan ha en sammenheng med allmennkringkasternes selvforståelse og selvtillit på egne vegne. SVT omtaler seg selv som en av verdens beste public service-kringkastere, noe som blant annet kommer til uttrykk ved at strategidokumentet er kalt «SVT. Fri television i verdensklasse». De har tilsynelatende mer selvtillit på egne vegne, noe som igjen kan innvirke på svenskenes høye krav til sine allmennkringkastere.

Det kan virke som man i Norge i større grad sammenlikner NRK med de andre norske tv-kanalene, mens man i Sverige er mer opptatt av å sammenlikne SVT med andre lands public service-kringkastere. «The SVT aspires to be Scandinavia's leading broadcaster, the NRK intends to be Norway's leading broadcaster» (Enli 2006:11). Det kan også virke som man i deler av NRK har resignert i forhold til å konkurrere med SVT på kvalitet – «Det er opplest og vedtatt at svensk tv er mye bedre enn NRK» (Klassekampen 10.01.2007).²⁹

Som en konsekvens av SVTs internasjonale orientering («verldsklass») er det altså ikke nok å være best i Sverige, man skal være blant de beste i verden. I SvD den 10.09.2006 framheves på den andre siden NRK som Nordens flaggskip innen PSB siden de har en større del av det norske tv-markedet enn de andre nordiske allmennkringkasterne har av sine respektive tv-markeder.³⁰ Svenskene krever altså av SVT at de både skal være størst i Sverige (innta den samme posisjonen som NRK har i Norge) og være verdensledende (på høyde med BBC). I NRKs (2006:5) strategidokument heter det at «[d]et er bredden, helheten og kombinasjonen av kvalitetsinnhold og formidling som gjør oss ledende i det norske mediemarkedet», mens det i det svenske heter

at «[v]ar och en bär ansvar för att vi når vårt mål att vara ett medie-företag i världsklass» (SVT 2006a:15).³¹ Bildet av NRK som den ledende fjernsynskanalen i Norge, blir også bekreftet i en kommentar av kulturredaktør i Aftenposten Per Anders Madsen: «[NRK] er fortsatt det ubestridte flaggskipet blant norske etermedier» (10.10.2006).

En slik forskjell i orientering kan tenkes å henge sammen med historiske forskjeller mellom landene. Der Sverige i større grad har hatt en tradisjon for å orientere seg mot kontinental-Europa (mye grunnet en fortid som skandinavisk stormakt), har Norge vært mer opptatt av å bygge opp en egen identitet som en uavhengig skandinavisk nasjon.

Sverige hadde en fortid som europeisk stormakt, og nasjonalismen fikk et nostalgisk forhold til den gamle storhetstiden. [...] Norsk nasjonalisme sto for politisk uavhengighet [...] Den danner motsatsen til svensk nasjonalisme i samme periode, med dens preg av konservativ overklasseideologi og med mytene om den aristokratiske, svenske storhetstid i sentrum (Østerud 1994:42–43).

Sveriges aristokratiske fortid kan igjen tenkes å innvirke på de krav som fremmes til allmennkringkasternes virksomhet i offentligheten. Da tenker jeg spesielt på kravene om å prioritere de tunge stoffområdene og å bevare allmennkringkasternes opplysningsprofil. Det virker som ordet folkeopplysning/folkbildning³² har flere positive konnotasjoner i Sverige enn i Norge, både i den offentlige debatten og blant ledelsen i allmennkringkasterinstitusjonene: «Folkeopplysning er et litt gammeldags ord i dagens Norge» (fjernsynsdirektør i NRK, Arne Helsing, 10.03.2008). «Så ett folkbildende element i alla program, ja, det tycker jag. Men mer viktigt för kulturnyheterna enn et spesialprogram som Babel» (biträdande kulturchef i SVT, Peter O. Nilsson 8.11.2007).

PSB kan i stor grad sies å ha en elitistisk profil, bl.a. i form av en ambisjon om å skulle øke befolkningens kunnskapsnivå og å danne folket i den viktige kulturen, spesielt slik den opprinnelige ideen ble formulert (Reith 1924) og preget allmennkringkasterne i monopoltiden (Jauert & Lowe 2005:13). At man i Sverige i større grad enn i Norge ønsker å bevare en slik profil, kan altså tenkes å henge sammen med ulikheter i de to nasjonenes historie, tradisjon og kultur: Sveriges tradisjon for å ha en samfunns- og kulturelite kan ha ledet til at det

ikke er blitt heftet like mange negative assosiasjoner til prosjekter som kan oppfattes som elitistiske, som det har blitt i Norge (til tross for de felles sosialdemokratiske tradisjoner).³³

Forskjellen i diskursiv praksis kan altså henge sammen med ulik institusjonell praksis i NRK og SVT, i form av ulikt ambisjonsnivå og sammenlikningsgrunnlag for sin virksomhet. Denne forskjellen vil igjen kunne henge sammen med historiske og kulturelle forskjeller mellom de to nasjonene. I tillegg har vi sett at økonomisk terminologi relatert til allmennkringkastervirksomhet vurderes noe ulikt i de to land; man er mer kritisk til dette i Sverige enn i Norge. De historiske og kulturelle forskjellene mellom landene og den ulike institusjonelle praksisen utgjør rammen for implementeringen av en slik terminologi og kan tenkes å medvirke til den ulike resepsjonen. Ytterligere kontekstualisering av de krav som stilles til allmennkringkasting i Norge og Sverige, i lys av historiske og kulturelle forskjeller mellom disse landene som deler så mye, er et tema det vil være interessant å forske videre på.

KONKLUSJON

Det er altså store forskjeller mellom Norge og Sverige når det kommer til både omfanget av og innholdet i debattene om allmennkringkasting i ledende aviser. I den svenske offentligheten er kritikken mot SVT både mer omfattende og hardere enn kritikken mot NRK i den norske offentligheten. Kritikken mot SVT og den svenske regjeringens kulturpolitikk går i hovedsak på at den beveger seg for langt bort fra klassiske public service-idealer og henimot en markedsliberalistisk logikk. Kritikerne i begge land opererer i stor grad innenfor to diskurser: en medborgerdiskurs influert av deliberative demokratiske idealer, og en pluralistisk diskurs influert av pluralistiske demokratiske idealer. Ledelsen i NRK og SVT er i tillegg influert av en konsumentdiskurs, basert på neolibérale demokratiske idealer. Selv om mange kritikere hevder at ledelsen opererer innen en markedsliberalistisk diskurs, har analysen vist at toppledelsen i organisasjonene i større grad opererer innenfor en hybrid-diskurs mellom konsument- og medborgerdiskursen i sine innlegg i den offentlige debatten. Det ser videre ut til at konsumentdiskursen har hatt større innflytelse i NRK enn i SVT, hvilket kan henge sammen med NRKs og SVTs ulike ambisjonsnivå,

noe som igjen kan være influert av historiske forskjeller mellom landene. Et viktig skille mellom debatten i Norge og Sverige er at svenskene i mye større grad er kritiske til en slik hybridisering, hvilket også kan sees i sammenheng med de nevnte forskjellene på institusjonelt og nasjonalt nivå.

Nästan alla är överens om att public service-bolagens främsta roll i våra samhällen ska vara i informationens, folkbildningens och ytterst demokratin tjänst. Utan informerade medborgare urholkas demokratin. Ett public service-företag har alltså ett klart annorlunda uppdrag än ett kommersiellt tv-bolag. Men i dag ser det ut som om SVT är på väg i en oroväckande riktning, från det mer ambitiösa materialet till det mer lättmålta (SvD 28.07.2006).

Dette sitatet oppsummerer på en fin måte hva den opphetede diskusjonen i svenske aviser har dreiet seg om, og illustrerer samtidig relevansen av en videre analyse av diskurser omkring allmennkringkasting i Norge og Sverige innenfor en samtidig kontekst. Allmennkringkasterne står overfor store utfordringer i forhold til å legitimere sin fortsatte eksistens innenfor en multimedial offentlighet. Titlene på den norske og den svenske regjeringens kringkastingsmelding kan gi en indikasjon på hvilke aspekter man vektlegger ved allmennkringkasteroppdraget fra politisk hold. Der det norske dokumentet har tittelen *Kringkasting i en digital fremtid* (St.meld. nr. 30 (2006–2007)), har det svenske dokumentet tittelen *Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst* (Prop. 2005/06:112). Sistnevnte fremhever altså medborgernes interesser mens førstnevnte fokuserer på det tekniske. Der man i Sverige er opptatt av kringkasternes kvalitative innhold og en internasjonal sammenlikning med andre allmennkringkastere, er man i Norge mer opptatt av kringkasternes tekniske eksistensgrunnlag og en nasjonal sammenlikning med andre fjernsynskanaler.

Noter

1. Dette er fordi «comparisons not only uncover differences between social entities, but reveal unique aspects of a particular entity that would be virtually impossible to detect otherwise» (Mills, de Bunt, de Brujin 2006:621).
2. Przeworski og Teune (1970:32) fremhever selv de skandinaviske landene som spesielt egnet for et slikt design, da de deler mye når det gjelder økonomiske, kulturelle og politiske forhold.
3. «The Abductive research strategy is based on the Hermeneutic tradition, and is used by Interpretivism and approaches which include Interpretive ontological and epistemological elements [...] Abduction is the process used to produce social scientific accounts of social life by drawing on the concepts and meanings used by social actors [...] Once these descriptions are produced, the Interpretivist may then wish to understand them in terms of some existing social theory or perspective» (Blaikie 1993:176–177).
4. I tillegg har jeg gjort søk i Dagens Nyheter sitt online-arkiv, siden avisen ikke er søkbar via mediarkivet.
5. Både allmenn og almen er tillatte skrivemåter i det norske språket, hvor den først er den mest utbredte. I tillegg gir søk på de to andre stavemåtene noen treff i arkivet. Jeg har derfor valgt å søke på alle skrivemåtene. Takk til Tanja Storsul som gjorde meg oppmerksom på dette.
6. I Sverige bruker man det engelske ordet public service om allmennkringkasting, selv om man har en svensk oversettelse, «radio och TV i allmänhetens tjänst». Der denne siste frasen forekommer i avisartiklene, er også frasen «public service» brukt. Søk på den siste frasen gir imidlertid langt flere treff enn søk på den første, og jeg har derfor basert analysen på søk på den siste. Jeg har også foretatt søk på frasen «public service» i det norske arkivet, men dette ga få treff, og i de artiklene hvor den forekom var også ordet allmennkringkaster brukt. Allmennkringkasting og public service vil bli brukt om hverandre i denne artikkelen.
7. De svenske opplagstallene er hentet fra TS (Tidningsstatistikk AB): http://www.ts.se/Public/PDF/Upplagestatistik/dags_07_23feb_topplistor.pdf (lesedato 01.03.2007) De norske tallene er hentet fra MedieNorge: <http://medienorge.uib.no/?cat=statistikk&page=avis&queryID=190> (lesedato 01.03.2007)
8. Expressen er en tabloidavis og den tredje største avisen i Sverige. Aftenposten Aften er en lokalavis for Oslo-regionen og er den fjerde største avisen i Norge. Den har den samme politiske profil som Aftenposten. Når jeg refererer til Aftenposten, er det altså snakk om morgendnummeret.
9. Dagbladet er også en tabloidavis, men er hybrid i sin form ved at den både prioriterer det «tunge» (debatt, politikk, kultur) og det «lette» (tabloide) stoffet.
10. Mediarkivet har vært noe ustabil i form av at identiske søk ved enkelte anledninger har gitt ulikt resultat. Ved søking i arkivet den 21.08.07 var det en systematisk feil i form av at det første søket etter at man har «åpnet» arkivet ga færre treff enn om jeg plottet inn det samme søket en gang til. Ved andre gangs søk fikk jeg de samme resultatene jeg har fått ved tidligere søk. Om man ønsker å etterprøve disse resultatene bør man derfor søke med de samme kriteriene flere ganger om det første søket gir andre resultater enn mine.
11. Dagens Nyheter online-arkiv går bare tilbake til 2002. Antall treff er derfor for perioden fra 01.01.2002 til 15.02.2007.
12. Man forsøkte å dra i gang en tilsvarende debatt i Norge også, etter initiativ fra Institusjonen Fritt ord, Kringkastingringen, Den Norske Forfatterforening og Norsk

faglitterær forfatter- og oversetterforening som arrangerte seminaret «Hvor går NRK?» den 21. januar 2007. Seminaret ledet imidlertid i liten grad til debatt i avisene.

13. På bakgrunn av å ha fulgt norsk og svensk allmennkringkasting og allmennkringkasterdebattene relativt tett de siste par årene, bør det nevnes at jeg sitter med et inntrykk av at public service er en mer utbredt betegnelse i Sverige enn allmennkringkasting er i Norge. Det virker som man i Sverige i stor grad aktiviserer begrepet public service når man omtaler SVT og Sveriges Radio. Som et eksempel kan det nevnes at enkelte svenske aviser i sin programoversikt for radio og tv har viet en egen seksjon for public service-mediene. I Norge er det ikke nødvendigvis slik at allmennkringkasterbegrepet aktiviseres hver gang NRK omtales. Derimot brukes det regelmessig der hvor NRKs rolle er diskutert i forhold til demokrati og samfunnsoppdrag. At begrepet brukes mer i Sverige kan også fungere som en underbygging av svenskens høye forventninger til public service-mediene; at de ved bruk av begrepet er opptatt av å påpeke disse mediernes særstilling og derigjennom deres spesielle ansvar.

14. Hans Tore Bjerkaas ble lansert som kringkastingssjef i NRK den 25. januar. Han tiltrådte først den 19. mars 2007, men debatten omkring ansettelsen kom i etterkant av offentliggjøringen, og i løpet av januar måned. Dette ble tydelig etter at jeg gikk gjennom artiklene på søket «Bjerkaas and kringkastingssjef» for januar, februar og mars i mediearkivet.no. Det var også en del artikler rundt tiltredelsen, men disse dreide seg i liten grad om Bjerkaas' kompetanse og bakgrunn. Eva Hamilton tiltrådte som værkstallende directør i SVT den 6. november 2006.

15. Dette er den største protesten mot SVTs programvirksomhet noensinne, og den ledet til at SVTs samfunns- og nyhetssjef Johan Lindén lovet å utvikle minst ett nytt utenriksmagasin og flere nye samfunnsprogram i 2007 (Expressen 16.10.2006).

16. En eksplisitt målsetning om å nå denne målgruppen er utelatt fra det reviderte strategidokumentet for perioden fram til 2009 (SVT 2006b). Man opererer i stedet med en målsetning om å nå «dem som idag inte använder SVTs kanaler och tjänster» (SVT 2006b:16). Ifølge strategichef i SVT Jan Petersson (5.10.2007) var dette et valg de tok fordi målsetningen om å nå de mellom 20 og 44 var ekskluderende for andre seergrupper (noe som ikke er forenelig med public service-mediernes inkluderende tradisjoner). Avgjørelsen ble tatt på bakgrunn av interne vurderinger, men den offentlige kritikken mot nettopp de ekskluderende aspekter ved en slik målsetning var også med på å påvirke avgjørelsen. Den nye formuleringen innbefatter den opprinnelige målsetningen, men inkluderer i tillegg de som ikke benytter seg av SVTs tilbud, i aldersgruppene under 20 og over 44 år.

17. Dokumentet i sin helhet er tilgjengelig på <http://www.folkpartiet.se/upload/Dokument/rapporter/Mediepolitiskt%20program.pdf> (lesedato 31.7.2007).

18. Debatten i de norske avisene har ligget på det samme nivået også etter denne perioden: Et søk i mediearkivet.no for perioden 1.2.07.-30.6.07 (de fem påfølgende månedene til de fem jeg har basert min kvalitative analyse på) gir 35 treff, 19 i Aftenposten og 16 i Dagbladet.

19. Begrepet om agonisme er sentralt hos Mouffe. «While antagonism is a we/they relation in which the two sides are enemies who do not share any common ground, agonism is a we/they relation where the conflicting parties, although acknowledging that there is no rational solution to their conflict, nevertheless recognize the legitimacy of their opponents. They are 'adversaries' not enemies» (Mouffe 2005b:20).

20. En slik strategi er forenelig med prinsippet om abduksjon: «Analyse av data har en sentral plass når det gjelder å utvikle ideer, og forskerens teoretiske forankring gir perspektiver på hvordan dataene kan forstås» (Thagaard 2003:174).

21. Begrepet neoliberal henviser i denne artikkelen til en spesifikk demokratiteoretisk retning, mens begrepet nyliberal(isme) blir brukt som en beskrivelse av teoriene omsatt i politisk praksis. Nyliberalisme er et omdiskutert begrep forbundet med mange negative konnotasjoner. Jeg velger allikevel å anvende det, da begrepet er aktivisert av aktører som har deltatt i de aktuelle debattene som er analysert.
22. «Cecilia Stegö Chilò har ju aldrig uppfattats som en som står upp för kulturen, utan kanske tvärtom som en sorts nyliberalismens förespråkare där den kultur som ska finnas får klara sig på egen hand» (SvD 12.10.2006).
23. For en diskusjon av konsumentdiskursens kamp mot medborgerdiskursen, se Syvertsen (1999). Og for en diskusjon av pluralismediskursens kamp mot medborgerdiskursen, se Søndergaard (1999). Forfatterne benytter ikke disse termene, men tekstene kan leses som en beskrivelse av de kamper jeg skisserer.
24. For en diskusjon av nyliberalismens utbredelse, se Tranøy (2006), Harvey (2005), Jin (2008).
25. «PBS (Public Broadcasting Service) er en amerikansk kringkastingsorganisasjon med 354 lokale medlemsstasjoner over hele USA. Organisasjonen eies i fellesskap av de lokale stasjonene, som betaler PBS for de sendingene som distribueres av PBS sentralt. Disse sendingene består blant annet av nyheter, politisk analyse, historie, undervisning m.m., produsert av eksterne selskaper, eller lokale stasjoner». <http://no.wikipedia.org/wiki/PBS> (lesedato 29.05.2007).
26. Pluralismediskursens relasjon til Mouffes (2005a; 2005b) teori dreier seg, som tidligere nevnt, om de pluralistiske aspektene, og ikke de radikale/sosialistiske.
27. Sitatene eksemplifiserer det generelle inntrykket jeg sitter igjen med etter å ha lest strategidokumentene. Enlis (2006) konklusjoner fra en tilsvarende analyse ligger tett opp til mitt inntrykk.
28. Storsul og Sundet (2006:242) definerer perspektivene på følgende måte: «From a cultural perspective, the main purpose of television policy is to promote media diversity, high quality programmes and cultural objectives. [...] From a more economic perspective, the main purpose of television policy should be to compensate for market failure and enable a viable media industry».
29. Sitatet er hentet fra et intervju med prosjektleder Ales Ree i NRKs kulturavdeling.
30. NRK1 hadde i 2005 en seerandel på 40 %, mot DR1s 28 %, YLE TV1s 25 % og SVT1s 24 % (Harrie 2006:153–54).
31. Denne formuleringen er riktignok endret til «Var och en bär ansvar för att vi når våra mål» (SVT 2006b:13) i den reviderte versjonen av strategidokumentet. Dette valget ble tatt på bakgrunn av interne avveininger, i form av at SVTs målsetninger skal være enklere å kommunisere til de ansatte (hvordan operasjonaliserer man «et företag i världsklass?»), og skyldes ikke en senkning av ambisjonsnivået, ifølge strategisjef Jan Petersson (5.10.2007).
32. For en diskusjon av disse begrepene og deres historiske viktighet i Norge og Sverige se Sejersted (2005: 63–67, 70–72).
33. For en diskusjon av den høyt utdannede norske middelklassens skepsis til dannelseskultur, kulturell hierarkisering og intellektualisme, se Skarpenes (2007).

Referanser

- Arter, David (1999), *Scandinavian Politics Today*. Manchester: Manchester University Press.
- Bastiansen, Henrik & Trine Syvertsen (1996): «Towards a Norwegian Television Policy». I: Ib Bondebjerg & Francesco Bono, red., *Television in Scandinavia. History, Politics and Aesthetics*. Luton: University of Luton Press.
- Blaikie, Norman (1993), *Approaches to Social Enquiry*. Cambridge: Polity Press.
- Carpentier, Nico & Bart Cammaerts (2006), «Hegemony, Democracy, Agonism and Journalism. An Interview with Chantal Mouffe». *Journalism Studies*, 7, 6:964–975.
- Edin, Anna (1996), «Svensk public service och kontakterna med allmänheten och publiken». I: Olof Hultén, Henrik Søndergaard & Ulla Carlsson, red., *Nordisk forskning om public service. Radio och TV i allmänhetens tjänst*. Göteborg: Nordicom.
- Edin, Anna (2000), *Den föreställda publiken. Programpolitik, publikbilder och tilltalsformer i svensk public service-television*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Enli, Gunn Sara (2006), *Redefining Public Service Broadcasting: Audience Participation and Multi-Platform Formats*. Paper presenterat på RIPE-konferansen om Public Service Broadcasting, Amsterdam 15.–17. november 2006.
- Fairclough, Norman (1995a), *Critical Discourse Analysis*. London: Longman.
- Fairclough, Norman (1995b), *Media Discourse*. London: Arnold.
- Fairclough, Norman (2007), *Introduction to Critical Discourse Analysis: Main Concepts and Categories*. Paper presenterat på seminar med Norman Fairclough på NOVA 24.4.07.
- Friedman, Milton (1982), *Capitalism and Freedom*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Gurevitch, Michael & Jay G. Blumler (1990), «Political Communication Systems and Democratic Value». I: Judith Lichtenberg, red., *Democracy and the Mass Media*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Habermas, Jürgen (1996), *Between Facts and Norms. Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Cambridge: MIT Press.
- Habermas, Jürgen (1999), «Det sivile samfunn og rettsstaten». I: Jürgen Habermas & Ragnvald Kalleberg, red., *Kraften i de bedre argumenter*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Habermas, Jürgen (2002), *Borgerlig offentlighet – dens fremvekst og forfall. Henimot en teori om det borgerlige samfunn*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Harrie, Eva (2006), *Nordic Media Trends 2006*. Göteborg: Nordicom.
- Harvey, David (2005), *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Hayek, Friedrich A. (1960), *The Constitution of Liberty*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Hayek, Friedrich A. (1994), *The Road to Serfdom*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Held, David (2006), *Models of Democracy* (3. ed.). Cambridge: Polity Press.
- Hobbes, Thomas (1968), *Leviathan*. Harmondsworth: Penguin.
- Jauert, Per & Gregory Ferrell Lowe (2005), «Public Service Broadcasting for Social and Cultural Citizenship. Renewing the Enlightenment Mission». I: Gregory Ferrell Lowe & Per Jauert, red., *Cultural Dilemmas in Public Service Broadcasting*. Göteborg: Nordicom.
- Jin, Dal Yong (2008), «Neoliberal restructuring of the global communication system: mergers and acquisitions». *Media, Culture & Society*, 30, 3:357–373.
- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffe (2001), *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics* (2. ed.). London: Verso.
- Lamont, Michèle & Laurent Thévenot (2000): *Rethinking Comparative Cultural Sociology: Repertoires of Evaluation in France and the United States*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Locke, John (1963), *Two Treatises of Government*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Lund, Sissel (1996), «Hva er public service-kringkasting og hvordan kan det måles?». I: Olof Hultén, Henrik Søndergaard & Ulla Carlsson, red., *Nordisk forskning om public service. Radio och TV i allmänhetens tjänst*. Göteborg: Nordicom.
- Lund, Cecilie Wright (2005), *Kritikk og kommers. Kulturdekningen i skandinavisk dags-presse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Löfgren, Orvar (1990), «Medierne och nationsbygget. Hur press, radio och TV gjort Sverige svenskt». I: Ulf Hannerz, red., *Medier och kulturer*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Mills, Melinda, Gerhard G. van de Bunt & Jeanne de Bruijn (2006), «Comparative Research: Persistent Problems and Promising Solutions». *International Sociology* 21:619–632.
- Mouffe, Chantal (2005a), *The Return of the Political*. London: Verso.
- Mouffe, Chantal (2005b), *On the Political*. London: Routledge.
- Nozick, Robert (1974), *Anarchy, State and Utopia*. Oxford: Blackwell.
- NRK (2006), *Noe for alle. Alltid. Overordnet strategi for NRK 2007–2012*. Oslo: NRK.
- Offe, Claus & Ulrich Preuss (1991), «Transnational Justice». I: David Held, red., *Political Theory Today*. Cambridge: Polity Press.
- Przeworski, Adam & Henry Teune (1970), *The Logic of Comparative Social Inquiry*. New York: John Wiley & Sons.
- Rawls, John (1971), *A Theory of Justice*. Cambridge: Harvard University Press.
- Regeringens proposition 2005/06:112. *Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012*.
- Reith, John (1924), *Broadcast over Britain*. London: Hodder & Stoughton.
- Rousseau, Jean-Jacques (1968), *The Social Contract*. London: Penguin.
- Sejersted, Francis (2005), *Sosialdemokratiets tidsalder. Norge og Sverige i det 20. århundre*. Oslo: Pax Forlag.
- Skarpenes, Ove (2007), «'Den legitime kulturens' moralske forankring». *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 4:531–558.
- St.meld. nr. 30 (2006–2007). *Kringkasting i en digital fremtid*.
- Storsul, Tanja & Vilde Schanke Sundet (2006), «Digital Terrestrial Television in Scandinavia». I: Fausto Colombo & Nicoletta Vittadini, red., *Digitising TV. Theoretical Issues and Comparative Studies across Europe*. Milano: Vita e Pensiero.
- Stråth, Bo (2005), *Union og demokrati. Dei sameinte rika Noreg-Sverige 1814–1905*. Oslo: Pax Forlag.
- SVT (2006a), *SVT. Fri television i världsklass. Strategi mot 2012*. Stockholm: SVT.
- SVT (2006b), *SVT. Fri television i världsklass. Strategi mot 2009*. Stockholm: SVT.
- Syvvertsen, Trine (1997), *Den store TV-krigen. Norsk allmennfjernsyn 1988–96*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Syvvertsen, Trine (1999), «Hva kan 'public service'-begrepet brukes til?» I: Ulla Carlsson, red., *Public Service-TV*. Göteborg: Nordicom.
- Søndergaard, Henrik (1994), *DR i TV-konkurrencens tidsalder*. Fredriksberg: Samfundslitteratur.
- Søndergaard, Henrik (1999), «Public service ved vejs ende». I: Ulla Carlsson, red., *Public Service-TV*. Göteborg: Nordicom.
- Thagaard, Tove (2003), *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tranøy, Bent Sofus (2004), *Markedets makt over sinnene*. Oslo: Aschehoug.
- Wadel, Cato (1991), *Feltarbeid i egen kultur*. Flekkefjord: SEEK a/s.
- Østerud, Øyvind (1994), *Hva er nasjonalisme?*. Oslo: Universitetsforlaget.

Avisartikler

- Aftenposten 10.10.2006 «NRK står støtt» av Per Anders Madsen.
 Aftenposten 01.11.2006 «Ytringsfrihet også for TV» av Nina Grünfeld, Erland Kiøsterud, Georg Panzer, Amund Prestegård og Ola Tellesbø.
 Aftenposten 08.11.2006 «TV kan styrke demokratiet» av Nina Grünfeld, Erland Kiøsterud, Georg Panzer, Amund Prestegård og Ola Tellesbø.
 Aftenposten 09.11.2006 «Kringkastingen overlever» av John G. Bernander.
 Aftenposten 20.11.2006 «NRK må skape nytt innhold» av Anne Otterholm.
 Dagbladet 21.11.2006 «Hvorfor er NRK så røde?» Kort og godt.
 Dagens Nyheter 11.09.2006 «SVT-ledningen underminerer grunden för vår existens» av 45 tv-journalister fra SVT.
 Dagens Nyheter 23.01.2007 «Stor fond ska finansiera kvalitet även utanför SVT» av Lars Leijonborg.
 Expressen 16.10.2006 «Protestlistor mot SVT gav resultat» av TT.
 Göteborgs-Posten 21.10.2006 «Bra tajming på 50-årskalaset» av Katarina Sahlin.
 Klassekampen 10.01.2007 «NRK bør se til Sverige» av Karin Haugen.
 Svenska Dagbladet 28.07.2006 «SVT:s ledning agerar i panik» av Olof Dahlberg.
 Svenska Dagbladet 10.09.2006 «Flaggskepp» av Björn Lindahl.
 Svenska Dagbladet 12.10.2006 «'En provokation mot public service' – Kritiken hårdnar mot kulturministern efter licensskolket» av Elisabet Andersson, Lina Kalmteg og Alexandra Hernadi.
 Svenska Dagbladet 18.10.2006 «Tvångströjor farligt för SVT» av Eva Hamilton.
 Svenska Dagbladet 21.11.2006 «Vi behöver församlingshuset public service» av Niklas Rådström.
 Svenska Dagbladet 13.12.2006 «Public service har ingen lärt» av Kristian Karlsson.

Intervjuer

- Jan Petersson, strategichef i SVT, intervjuet 5.10.2007.
 Peter O. Nilsson, biträdande kulturchef i SVT, intervjuet 8.11.2007.
 Arne Helsingen, tv-kringkaster i NRK, intervjuet 10.03.2008.

Vedlegg

TABELL V1. *Forholdet mellom det totale antall artikler i SvD og DN (Sverige) og i Dagbladet og Aftenposten (Norge) 2002–2006*

	2002	2003	2004	2005	2006
Sverige	87	193	173	215	425
Norge	112	64	83	48	57
Forholdet mellom totalene	0,8	3	2,1	4,5	7,5